

Bilag 3.

Redegørelse for regulativ for Røjenkær Bæk

Herning Kommune

2016

INDHOLDSFORTEGNELSE

1	INDLEDNING	3
2	LOV OG GRUNDLAG	3
2.1	DE MILJØMÆSSIGE KRAV TIL VANDLØBET	3
2.2	KOMMUNEPLAN I RELATION TIL NATUR, JORDBRUG, LANDSKAB OG KULTUR	6
2.2.1	LANDSKAB OG JORDBRUG	6
2.2.2	LAVBUNDSAREALER	7
2.2.3	KULTURHISTORIE	7
2.3	NATURBESKYTTELSE, FREDNINGER OG NATURA 2000-OMRÅDER	8
2.4	GRUNDVAND	8
2.5	RÅSTOFPLAN	8
2.6	MILJØBESKYTTELSESLOVEN	9
2.7	LOV OM OKKER	9
3	BESKRIVELSE AF VANDLØB OG OPLAND	10
3.1	AREALANVENDELSE	10
4	DATAGRUNDLAG	10
4.1	OPMÅLING	10
4.2	UDARBEJDELSE AF KRAV – OG VEDLIGEHOLDELSKURVER	12
4.3	ÆNDRINGER I FORHOLD TIL TIDLIGERE REGULATIV	12
5	VEDLIGEHOLDELSE	12
5.1	NETVÆRKSSKÆRING	12
5.2	STRØMRENDESKÆRING	13
5.3	ÆNDRINGER I FORHOLD TIL TIDLIGERE REGULATIV	14
6	KONSEKVENNS AF REGULATIVREVISION	14

1 Indledning

Ved udarbejdelse af nye regulativer for offentlige vandløb skal der redegøres for det lovgrundlag og de planer (f.eks. kommuneplan og vandområdeplan), som danner grundlag for regulativet¹. Der skal ligeledes redegøres for, hvilke konsekvenser det nye regulativ har for de afvandingsmæssige og miljømæssige forhold i vandløbet.

Regler for udarbejdelse af regulativer er beskrevet i vandløbsloven. Her er det fastsat, at vandløb skal vedligeholdes, så afvandingssevnen ikke forringes. Dog skal vedligeholdelsen af vandløbene (f.eks. grødeskæring) sikre, at de miljømæssige krav til vandløbskvaliteten også tilgodeses. Vandløbets miljømæssige krav er fastsat i de nationale vandområdeplaner. Som konsekvens af loven skal reglerne om vandløbets fremtidige anvendelse således fastsættes ud fra en konkret afvejning af alle de interesser, der er knyttet til vandløbet både miljømæssigt og afvandingsmæssigt.

De planer og love, som har betydning for kommunens forvaltning af vandløbene, er uddybet i denne redegørelse, og konsekvenserne er beskrevet. På www.miljoegis.mim.dk og i Hernings Kommunes kommuneplan er det muligt at få et uddybende overblik over, hvilke forhold der er gældende for vandløbet.

2 Lov og grundlag

2.1 De miljømæssige krav til vandløbet

Røjenkær Bæk er omfattet af vandplan 2009-2015 for Nissum Fjord og udkast til vandområdeplan 2016-2021, som forventes vedtaget i første halvdel af 2016.

Vandplanen indeholder miljømål for kystområder, søer og vandløb og har derfor også indflydelse på vandløbsregulativerne. I vandplanen 2009-2015 og i udkast til vandområdeplan 2016-2021 fremgår det, at Røjenkær Bæk har miljømålet god økologisk og god kemisk tilstand. Vandplanen indeholder også udpegninger af indsatser, som skal forbedre miljøtilstanden i vandløbene. Det er f.eks. fjernelse af faunaspærringer og restaureringer af vandløbene ved f.eks. gensnoning.

Om miljømålet er opfyldt for vandløbene i vandplan 2009-2015, er i vandplanen fastsat ud fra arts sammensætningen af de smådyr, der lever i vandløbet.

Arts sammensætningen af smådyr i vandløbet bedømmes ved hjælp af Dansk Vandløbs Fauna Indeks (DVFI). Tilstanden angives i faunaklasser på en skala fra 1 til 7, hvor 7 er den bedste og 1 den dårligste tilstand. For langt de fleste vandløb er kravet om god økologisk tilstand sat til faunaklasse 5. Man må dog ikke forringe vandløbets tilstand: Så hvis faunaklassen f.eks. er 6, bibeholdes dette som miljømål.

Røjenkær Bæk er i vandplanerne fastsat til at skulle opnå en god økologisk tilstand med DVFI på 5 eller derover. I udkast til vandområdeplan 2016-2021 skal vandløbet yderligere opnå en god økologisk tilstand i forhold til fisk og vandplanter.

¹ Vandløbslovens § 2

Miljøtilstand og miljømål for Røjenkær Bæk fremgår af figur 1.3.1-5.

Figur 1.3.1. Miljømål for Røjenkær Bæk om God økologisk tilstand

Figur 1.3.2. Miljøtilstanden i Røjenkær Bæk. Moderat til god økologisk tilstand

Figur 1.3.3 Miljømål for Røjenkær Bæk ved DVFI 5 eller derover.

Figur 1.3.4. Miljø tilstanden i Røjenkær Bæk målt til faunaklasse 4 og 6.

Røjenkær Bæk har dermed ikke målopfyldelse i forhold til de målsætninger der er fastsat i Vandplanerne. Størstedelen er dog også undtaget fra tidsfristen på grund af manglende viden/omkostninger.

Figur 1.3.5. Røjenkær Bæk er undtaget tidsfristen for opnåelse af miljømål i Vandplanerne.

Der er ikke udpeget indsatser i forhold til vandplan 2009-2015, og der er heller ikke udpeget indsatser i udkast til vandområdeplan 2016-2021.

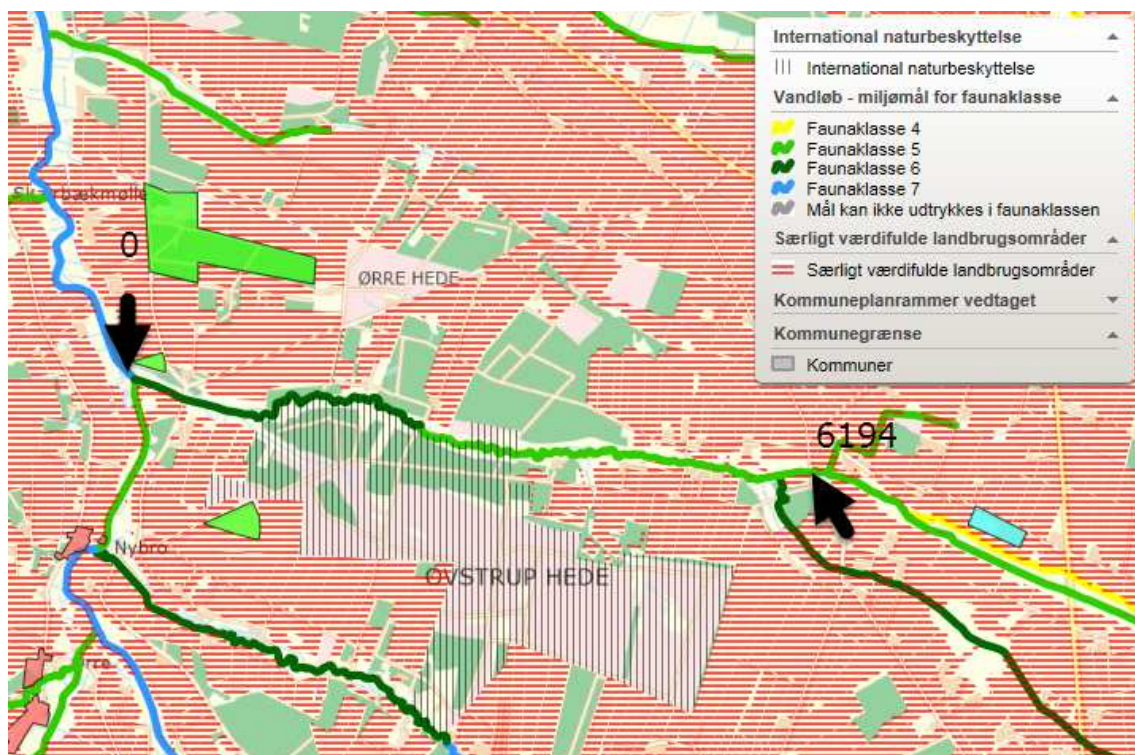
2.2 Kommuneplan i relation til natur, jordbrug, landskab og kultur

I kommuneplanen² fastlægges de overordnede rammer, mål og retningslinjer for kommunens fysiske udvikling i byen og i det åbne land. Kommuneplanen omfatter blandt andet beskrivelser af værdifulde landbrugsområder og landskaber, udpegede lavbundsområder og kulturhistorie.

2.2.1 Landskab og jordbrug

Landskabet omkring Røjenkær Bæk er, på strækningen, præget af internationalt beskyttet habitatområde og særlige værdifulde landbrugsområder (arealer der så vidt muligt skal forblive i jordbrugsmæssig drift).

² Kommuneplan 2013-2024, bekendtgjort d. 5. juni 2013

Figur 1.3.6. Uddrag fra Kommuneplan 2013 – 24. Rød skravering: Særligt værdifuldt landbrugsjord. Sort skravering: Habitatområde.

Ådalen langs Røjenkær Bæk samt arealerne inden for habitatområdet er udpeget til særligt værdifuldt landskabsområde dvs. der er særlige landskabelige værdier, som primært giver visuelle oplevelser f.eks. terrænet, beplantningen eller kulturhistorien. Der skal tages særlig hensyn til landskabelige værdier i planlægning og administration af landskabet, og det vurderes, hvorvidt nye tiltag vil ændre, forstyrre eller kan indpasses i det givne landskab.

2.2.2 Lavbundsarealer

Ådalen langs Røjenkær Bæk, ud til udløbet af Malmkær Bæk Sønderås, består af lavbundsarealer (enge, moser mv.). Udpegningen betyder, at man vil bevare muligheden for at arealerne kan udvikle sig til værdifuld natur eller genoprettes til vådområder. Kommuneplanen har fokus på våde enge som rensningsanlæg for næringsstofferne i vandløbssystemerne.

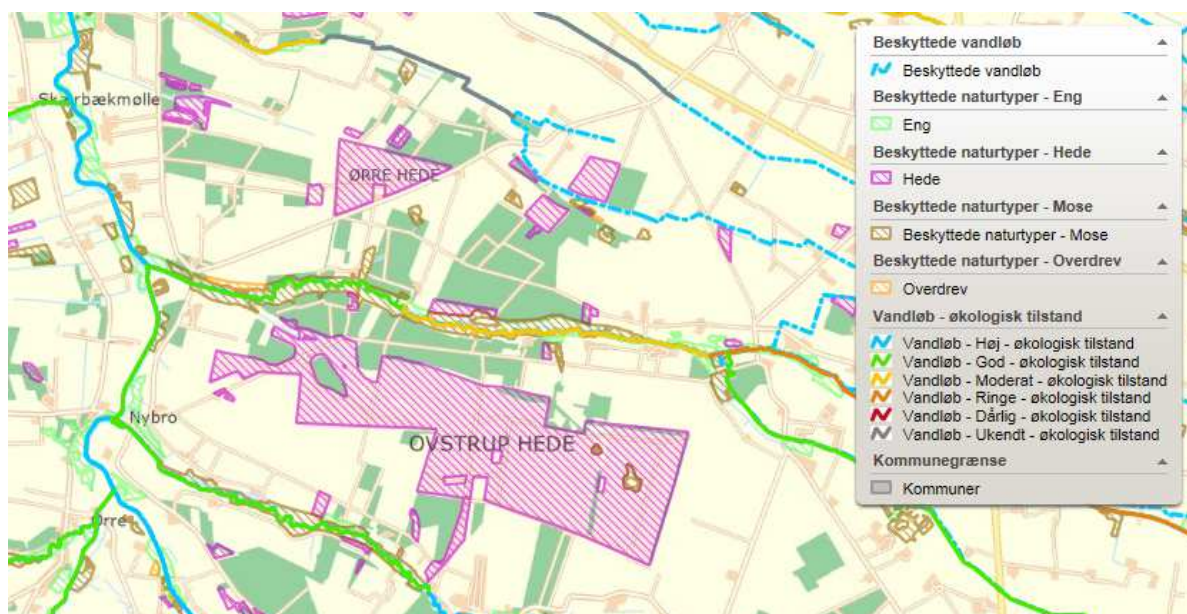
Der kan ikke gives tilladelse til byggeri og anlæg i lavbundsområderne, som forhindrer, at det naturlige vandstands niveau kan genskabes i lavbundsarealerne, der er udpeget som potentielt egnede til genopretning af vådområder. Arealerne kan ikke dyrkes, men skal gerne anvendes til høslet og/eller afgræsses.

2.2.3 Kulturhistorie

Der findes kulturhistoriske interesseområder i Røjenkær Bæks ådal eller tæt på ådalen, og hele området omkring vandløbet er udpeget til særligt værdifulde kulturmiljøer.

2.3 Naturbeskyttelse, fredninger og Natura 2000-områder

Hele Røjenkær Bæk er udpeget som beskyttet vandløb i naturbeskyttelsesloven³, og langs vandløbet er der ligeledes udpeget fortrinsvis beskyttet mose og hede, men også enkelte beskyttede overdrev og enge.

Figur 1.3.7. Oversigt over beskyttet vandløb, mose, eng og overdrev langs Von Å.

Området omkring Oustrup Hede er udpeget til habitatområde jf. figur 1.3.6

2.4 Grundvand

Inden for afgræsningen af tillægsregulativ for Røjenkær Bæk er der ingen drikkevandsinteresser eller forekomster af beskyttede indvindingsplaner.

2.5 Råstofplan

Region Midtjylland har udarbejdet Råstofplan 2012 i august 2012, som omfatter en kortlægning af råstoffer og planlægning af indvindingen. Råstofindvinding skal ske inden for de udlagte råstofområder. Røjenkær Bæk og ådal ligger ikke inden for et udpeget råstofinteresseområde.

³ Naturbeskyttelseslovens § 3

2.6 Miljøbeskyttelsesloven

Miljøbeskyttelseslovens formål er at medvirke til at værne om natur og miljø, så samfundsudviklingen kan ske på et bæredygtigt grundlag i respekt for menneskets vilkår og for bevarelse af dyre- og plantelivet.

Miljøbeskyttelsesloven fastsætter, at stoffer, der kan forurene vandet, ikke må tilføres vandløb, søer eller havet, og at sådanne stoffer ikke må oplægges, så der er fare for, at vandet forurenes og stoffer, der er aflejret i vandløb, søer eller havet, ikke uden tilladelse må påvirkes, så de kan forurene vandet⁴. Der kan dog i særlige tilfælde gives tilladelse til, at spildevand tilføres vandløb m.v.⁵

Miljøbeskyttelseslovens kapitel 4 fastsætter kravene til udledning af spildevand til vandløb. Når udledningstilladelser gives skal den hydrauliske belastning af vandløbet vurderes, således at udledninger ikke giver anledning til uønsket erosion eller oversvømmelse af vandløbsnære arealer.

Oplandet til Røjenkær Bæk består primært af det åbne land. Håndtering af overfladevand forekommer dermed ikke med direkte udløb til vandløbet.

2.7 Lov om okker

Ved Okkerloven⁶ er potentielle områder for udledning af okker i vandløbet vurderet og klassificeret fra klasse I (stor risiko) til klasse IV (ingen risiko).

Okkerpotentielle områder er lavtliggende steder, hvor der kan være specielt høje koncentrationer af jernforbindelser i undergrunden. Ved dræning/sænkning af grundvandsspejlet frigives jernforbindelserne ved iltning og omdannes til svovlsyre og okker (jern), der kan udvaskes til vandløb og søer. Ude i vandmiljøet er okkeren skadelig for dyre- og plantelivet.

I de okkerpotentielle områder, skal der tages særlige hensyn ved dræning, og i klasse I til III områderne skal der efter søges tilladelse til dræning af de berørte arealer ved vandløbsmyndigheden⁷.

⁴ Miljøbeskyttelseslovens § 27

⁵ Miljøbeskyttelseslovens § 28

⁶ Lovbekendtgørelse nr. 180 af 8. maj 1985 om okker

⁷ Lovbekendtgørelse nr. 180 af 8. maj 1985 om okker, § 2

Figur 1.3.8. Udpegede okkerpotentielle områder langs Røjenkær Bæk. Ådalen er udpeget som okkerklasse 1.

Arealerne langs Røjenkær Bæk er udpeget til okkerpotentielt område, klasse 1. Det vurderes at der ved en sænkning af grundvandsspejlet, vil være en stor risiko for udvaskning af jern til vandmiljøet. Denne vurdering stemmer overens med den virkelighed man ser i vandløbet, hvor der kan observeres en betydelig belastning af jern i hele systemet.

En okkerundersøgelse udført af LabForce for Herning Kommune i vinterhalvåret 2013 viser niveauer af jern i udløbet af okkerbassin ved Skivevej på 2.2, 3.88 og 4.28 mg totaljern/L. Disse høje værdier indikere en betydelig belastning af fauna og fisk i vandløbet.

3 BESKRIVELSE AF VANDLØB OG OPLAND

3.1 Arealanvendelse

Tillægsregulativet indeholder administrationspraksis for de nederste 6194 meter af Røjenkær Bæk før udløb i Storå.

Vandløbet gennemløber på strækningen udpeget habitatområde nr. 225 Ovstrup Hede med Røjen Bæk. Vandløbet er ureguleret på strækningen og løber meandrerende igennem den veldefinerede ådal. Udpegningsgrundlaget for habitatområdet er vandløb med vandplanter, våd- og tør hede, tidvis våd eng og rigkær. Disse naturtyper udgør den primære del af oplandet til Røjenkær Bæk på de 6194 meter. En mindre del af arealerne er omdriftsarealer.

4 Datagrundlag

4.1 Opmåling

I forbindelse med regulativrevisionen er der anvendt målinger udført af Orbicon i 2014 og 15 på vandføringer (Q) og vandhøjder (h). Disse data er grundlaget for udarbejdelsen af krav – og vedligeholdelseskurverne.

I tidligere gældende regulativ var vandløbet udlagt med en fastsat strømrønde bredde. Regulativet fastsatte ingen krav til bundkoter og/eller anlæg. Vandløbets reelle dimensionskrav har derfor været vanskelige at fastsætte. Tillægsregulativet skal opveje denne mangel og blive et brugbart værktøj til at håndhæve alles interesser. Datagrundlaget afspejler derfor de nuværende fysiske forhold i vandløbet.

Nedenfor er angivet det aktuelle datagrundlag. Jf. tabel 1, 2 og bilag 4.

Tabel 1 Vandstandsmålinger på de 11 Qh-stationer

VST [m, DVR90]		Dato						
		08-05-14	21-01-15	19-02-15	12-03-15	19-03-15	14-04-15	21-04-15
Qh station	250				25.77	25.75	25.75	25.73
	890				27.50	27.48	27.48	27.48
	1572	28.80	29.05	28.88	28.85		28.84	
	2328		30.71	30.52	30.49		30.47	
	2877	31.47		31.58	31.56		31.51	31.46
	3900	32.76	33.10	32.90	32.88		32.84	
	4495		33.48	33.29	33.28		33.26	
	4836		33.75	33.56	33.54		33.52	
	5203	33.91	34.17	33.98	33.97		33.95	
	5517	34.16	34.49	34.30	34.29		34.23	
	6194	34.90	35.27	35.07	35.05		35.01	

Tabel 2 Vandføringsmålinger på de 11 Qh-stationer

VNF [l/s]		Dato						
		08-05-14	21-01-15	19-02-15	12-03-15	19-03-15	14-04-15	21-04-15
Qh station	250				957	891	972	863
	890				960	869	934	799
	1572	568	1263	988	902		860	
	2328		1409	933	873		856	
	2877	481		833	788		794	698
	3900	489	1299	863	860		776	
	4495		1275	794	837		731	
	4836		1187	780	825		717	
	5203	489	1187	824	797		749	
	5517	472	1205	785	760		684	
	6194	422	1108	749	709		637	

4.2 Udarbejdelse af krav – og vedligeholdelseskurver

Vandløbsmyndigheden har bestemt, at Røjenkær Bæk skal vedligeholdes efter fastsat krav til vandløbets vandføringsevne⁸. Bestemmelserne i regulativet er udformet, så de sikrer afledningen samtidigt med, at den natur- og miljømæssige tilstand ikke forringes.

Kravet er udtrykt som en Q – h relation, som skal overholdes som et udtryk for vandløbets vandføring. Det betyder, at vandløbet må antage en vilkårlig skikkelse, så længe vandløbets vandføringsevne svarer til den vandføringsevne, der kan udtrykkes ved den angivne Qh kurve. De anførte dimensioner gælder for den grødefri periode. Herved tilstræbes, af hensyn til miljømålet, at vandløbet henligger i en tilstand med varierende bund – og dybdeforhold.

4.3 Ændringer i forhold til tidligere regulativ

Da regulativet bygger på de nuværende fysiske forhold i vandløbet, sker der ikke ændringer i de afvandingsmæssige forhold ved gennemførelse af tillægsregulativet.

5 Vedligeholdelse

I tillægsregulativets afsnit 4 og 5 er grødeskæring, terminer og metoder gennemgået. For nærmere beskrivelse kan henvises til disse afsnit. Der er angivet forskellige metoder til udførelse af grødeskæringen. Disse er nærmere beskrevet nedenfor.

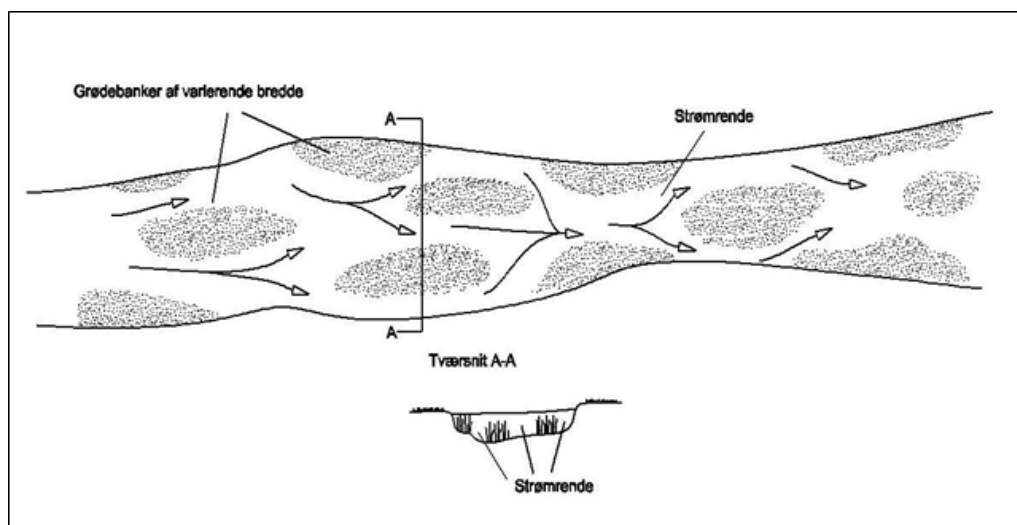
5.1 Netværksskæring

Ved netværksskæring bortskæres grøden i flere strømrønder, som følger vandets naturlige måde at strømme på gennem mosaikker af grødearter og grødebevoksninger. Mængden af grøde reduceres ideelt set ved at bortskære hele grødeøer eller ved at beskære grødeøernes kanter, således at strømrønderne mellem grødeøerne udvides. Netværksskæring er illustreret nedenfor.

⁸ I overensstemmelse med vandløbslovens §12

Figur 1.3.9. Foto af netværksskæring, hvor der er foretaget grødeskæring i flere smalle strømrønder.

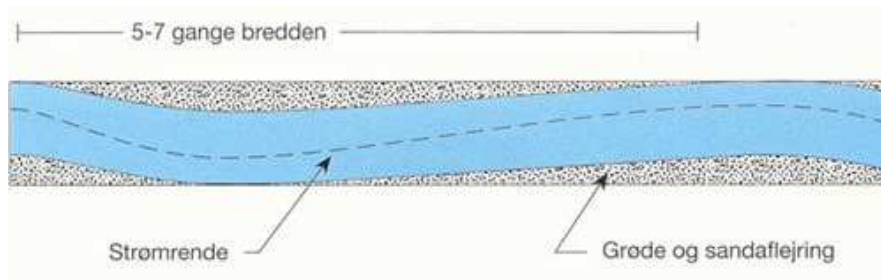

Figur 1.3.10. Illustration af netværksskæring, med grødeskæring i flere smalle strømrønder.

5.2 Strømrøndeskæring

Ved strømrøndeskæring bortskæres grøden i én samlet bugtet bane, som følger vandets naturlige måde at strømme på. Strømrøndens bølgelængde, det vil sige afstanden mellem to bugtninger, skal erfaringsmæssigt være 5-7 gange vandløbets naturlige bundbredde (se figur 1.3.11).

For undgå dannelser af faste brinkfodder, kan strømrøndens bølgeforløb flyttes fra gang til gang.

Figur 1.3.11. Illustration af strømrøndeskæring.

5.3 Ændringer i forhold til tidligere regulativ

Tidligere administrationspraksis i Røjenkær Bæk på strækningen fra st 0 – 4000 har ikke været at lave grødeskæring på strækningen. I nærværende tillægsregulativ ændres dette til at der laves grødeskæring ned til Åhuset ved st. 3900. Dette sikrer afvandingen på arealerne ovenfor habitatområdet uden dog at forringe de naturmæssige interesser eller gunstig bevaringsstatus for habitatområdets udpegningsgrundlag.

6 Konsekvens af regulativrevision

Med baggrund i nærværende redegørelse for regulativ for Røjenkær Bæk, vurderes regulativrevisionen ikke at have negative konsekvenser for vandløbets afvandingsmæssige eller miljømæssige forhold.